

Yttrande 2017-10-02

Miljö- och energidepartementet

Europa Nostra-Sverige remissvar av promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft, dnr M2017/01639/R

Europa Nostra-Sverige är den svenska grenen av **Europa Nostra** som bildades för drygt 50 år sedan och är en paraplyorganisation för alla som arbetar inom kulturarvsfältet i Europa. Idag är ca 250 föreningar med totalt över 5 miljoner medlemmar anslutna till organisationen, tillsammans med ca 150 institutioner, företag m.fl. samt även ett antal individuella medlemmar.

Europa Nostra har även ett nära samarbete med EU med bl.a. det gemensamma kulturarvspriset Europa Nostra Awards/European Union Prize for Cultural Heritage, samt nu också för det kommande European Year of Culture 2018 som EU utlyst.

Europa Nostra - Sverige lämnar här våra allmänna synpunkter på den rubricerade promemorian. Ingångsvärden för promemorian är att lämna förslag på hur de vattenkraftsrelaterade delarna av den energiöverenskommelse som träffades i juni 2016 mellan Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet de gröna, Centerpartiet och Kristdemokraterna kan genomföras. Av energiöverenskommelsen följer också att vattenkraftsbranschen fullt ut ska finansiera kostnaderna för arbetet med att säkerställa att verksamheter och anläggningar åtgärdas så att Sverige lever upp till EU-rätten och dess krav på vattenverksamheter och att sådan finansiering ska utgå från en fondlösning.

Den fondlösning som nu tas fram kommer inte att omfatta de tusentals dammar och kulturmiljöer som kan bli föremål för prövning och åtgärder, men som inte kan kopplas till produktion av vattenkraftsel. Detta kan bli förödande för miljön i stort och rekreationsvärdena i de tusentals vattenförekomster som inte kan kopplas till elproduktion.

Det kan dessutom bli ekonomiskt omöjligt för en liten elproducent (eller annan vattenverksamhet) att betala den i fonden skisserade självrisk om 15 %, t.ex. för en hembygdsförening eller ett arbetslivsmuseum, vars vattenverksamhet kommer att omfattas av den nationella planen, prövning och åtgärder. Där bör självriskerna kunna utgå för särskild föreningsverksamhet eller ordnas så att den kan täckas av andra offentliga bidrag för vattenvård.

Vi välkomnar en nationell plan för helhetssynen och ett nationellt helhetsperspektiv som ligger till grund för utformning och genomförande av en vattenförvaltning som lever upp till EU-rätten. Det är i detta hänseende centralt att den nationella planen omfattar inte bara en balans mellan samhällets behov av vattenkraftsel och de strömmande vattnens ekologi. Den bör även för att få med alla dimensioner av hållbar utveckling och därför se till att vattenförvaltningen också utformas och genomförs utifrån av en avvägning mellan vattendragens alla ekologiska, ekonomiska och kulturella värden. I Sverige har tusentals dammar och vattenanläggningar anlagts under en månghundraårig historia som ofta är viktiga delar av vår kulturhistoria. Dessutom är de ofta viktiga för lokal turism och rekreation.

För att nå förväntad helhetssyn och helhetsperspektiv samt balanserade avvägningar mellan olika intressen och värden redan på nationell nivå, anser vi det som centralt att Riksantikvarieämbetet medverkar i arbetet redan med den nationella planen istället för på länsstyrelsenivå,

så att de kulturella värdena inte kommer in för sent. På Länsstyrelserna har miljöenheterna generellt betydligt större resurser än vad kulturmiljöenheterna har, vilket medför att risken är stor att kulturmiljö aspekterna kommer i bakvattnet. Detta behöver framgå av bestämmelserna i förordningen om vattenverksamhet.

Vi anser för samma syfte att också ideella organisationer som arbetar för bl.a. kulturarv och kulturmiljön, ges möjlighet att på lämpligt sätt medverka i arbetet med planen och i enlighet med de föreslagna bestämmelserna.

I promemorian föreslår departementet att ett utpekande av KMV, kraftigt modifierade vatten, för kulturella och sociala värden är motiverat först då det rör sig om betydande värden av större betydelse och exemplifierar med utpekade riksintressen, nationellt eller regionalt värdefulla miljöer och områden m.m., d.v.s. områden som listats av staten, eller i vissa fall kommunala myndigheter. Vi anser att även att andras värderingar av vilka sociala och kulturella miljöer som är betydelsefulla, tillsammans med höga rekreationsvärden som finns kopplade till det aktuella vattendraget, bör kunna ses som tillräckligt viktiga för utpekande av KMV.

Europa Nostra-Sverige sammanfattande synpunkter på promemorian:

- att Riksantikvarieämbetet medverkar i arbetet redan med den nationella planen och att även ideella organisationer som arbetar för kulturarv och kulturmiljön, ges möjlighet att medverka i arbetet med planen
- att statliga medel bör tillföras för prövningar och åtgärder av vattenverksamheter och modifierade vattenförekomster som inte har eller har haft koppling till produktion av vattenkraftsel. Om inte detta är möjligt bör fonden också omfatta ovanstående verksamheter, med nackdelen att det offentliga inte då har kontrollen över dessa.
- att möjligheten att klassa vatten som KMV, kraftigt modifierade vatten, bör kunna användas även för vatten med stora kulturella och sociala värden som inte har pekats ut av staten.

Europa Nostra-Sverige stödjer även Sveriges Hembygdsförbunds yttrande avseende remiss av promemoria med förslag till ändrade bestämmelser för vattenmiljö och vattenkraft, dnr M2017/01639/R

För Europa Nostra-Sverige

Tina Wik, ordförande

Carl von Essen, v. ordförande

Europa Nostra-Sverige
c/o Tina Wik
Götgatan 69, 116 21 Stockholm
070-7504019, 073-6566618
ordforande@europanostrase
www.europanostrase